

DE REIS VOORBEREIDEN

Formaliteiten

Voor inwoners van de Europese Unie (EU) en Zwitserland en voor een vakantie van minder dan drie maanden volstaat een geldige identiteitskaart. Niet-ingezetenen van de EU: geldig paspoort en toegangsvizum.

Douane

De wetgeving op import (alcohol, sigaretten enz.) is gelijk voor alle landen van de Europese Unie. Meer informatie vindt u op volgende websites: **www.douane.nl**, **http://fiscus.fgov.be** en **www.agenziadogane.gov.it**.

Met het vliegtuig

Vanuit Amsterdam (Schiphol) en Brussel vertrekken vluchten naar Rome. Voor informatie raadpleeg de websites van **Alitalia** (www.alitalia.com), **KLM** (www.klm.nl) en **Brussels Airlines** (www.brusselsairlines.com).

Ryanair, www.ryanair.com. Rechtstreeks vanaf Brussel.

Vueling, www.vueling.com. Rechtstreeks vanaf Brussel.

Met de trein

Treinkaartjes zijn te koop op internet, in het station of bij een reisbureau en moeten binnen de zes uur na hun ontwaarding worden gebruikt. Kortingen voor 60-plussers en jongeren onder de 26.

VANUIT BELGIË

Rome is bereikbaar vanuit de grote steden in België.

Met de **Italia Express** vanuit Brussel (via Luxemburg) reist u naar Milaan, Bologna, Florence en Rome.

Vanuit **België** – **NMBS** –

☎ 02 528 28 28 - www.b-rail.be.

Vanuit **Nederland** – **NS** - www.ns.nl.

Seizoenen en klimaat

KLIMAAT

Het klimaat in Rome, dat op 28 km van zee ligt, is het hele jaar door eerder gematigd. Het is er bijzonder aangenaam in **mei**, **september** en **oktober**, en soms ook in juni. In juli en augustus dalen de temperaturen zelden onder 30° C en wordt het eerder drukkend warm. September en oktober zijn schitterende, zonnige en zachte maanden (in oktober kan het wel veel regenen). November is een echte regenmaand waarin ook de temperaturen een duik nemen. In december, januari en februari kan het bijtend koud zijn in Rome, maar sneeuwen doet het er zelden. In maart en april klimmen de temperaturen weer wat, maar kent de stad vaak overvloedige regenbuien.

HET BESTE SEIZOEN

De beste maanden om Rome te ontdekken zijn april, mei, september en oktober, ook al wordt de stad in die periode overspoeld door toeristen (vooral rond Pasen). In juli en augustus is de 'Eeuwige Stad' minder vervuild en rustiger omdat veel Romeinen dan met vakantie gaan. Helaas zijn dan ook veel bezienswaardigheden en restaurants gesloten. Rome bezoeken in de winter

EVENEMENTENKALENDER

Jaarlijkse feestdagen

JANUARI

- **Feest van Befana** – 6 januari op de Piazza Navona: afsluiter van de kerstdagen; geschenken en suikergoed voor de kinderen.
- **Feest van de H. Agnes** – Op 21 jan. worden in de kerk S. Agnese fuori le Mura twee schapen gezegend en aan de benedictinessen van S. Cecilia geschenken. Met de wol weven ze *paliums* die de paus aan de aartsbisschoppen schenkt.

FEBRUARI

- **Carnaval** – Sinds 2009 viert Rome het beroemde carnaval dat Alexandre Dumas in *De graaf van Monte-Cristo* beschrijft. www.carnevale.roma.it.

MAART

- **Autowijding** bij de kerk S. Francesca Romana, patroonheilige van de automobilisten. 9 maart.
- **Feest van de H. Jozef** – 19 maart, in de wijk Trionfale (noordwestrand), stal-etjes met de typische *bignè* en *frittelle*, een soort beignets en soezen.

APRIL

- **The Road to contemporary art** – Tentoonstellingen van hedendaagse kunst op prestigieuze plaatsen in de stad. www.romacontemporary.it.
- **Goede Vrijdag** – Nachtelijke kruisweg tussen het Colosseum en de Palatijn.
- **Pasen** – Pauselijke zegen *urbi et orbi* op het Sint-Pietersplein (12.00 u).
- **Lentefeest** – De trappen van Trinità dei Monti zijn versierd met azalea's.

► Herdenking van de stichting –

Op 21 april wordt de stichting van de legendarische Eeuwige Stad (753 v. Chr.) herdacht in het Capitool.

- **RIFF - Rome Independent Film Festival** – Italiaanse en buitenlandse films. www.riff.it

► **Settimana della Cultura** – Musea en paleizen die doorgaans gesloten zijn voor het publiek, zijn gratis te bezichtigen. www.beniculturali.it (data kunnen verschillen, nagaan op de website).

MEI

- **Primo Maggio** – Groot rockconcert op het plein S. Giovanni. www.primomaggio.com.
- **Antiquiteitenmarkt** – Langs de Via dei Coronari, bij de Piazza Navona.
- **Bloesemzegening** in de *Roseto di Roma*, Via di Valle Murcia.
- **Festival delle Letterature** – Van eind mei tot eind juni, een tiental internationale literaire avonden in de Basilica di Massenzio. www.festivaldellelettere.it.

JUNI

- **Feest van de H. Johannes** – 23 en 24 juni, in de wijk S. Giovanni, volksspelen en manifestaties. Proeverij met wijngaardslakken in bouillon en geroosterd speenvarken.
- **Feest van de H. Petrus en de H. Paulus** – 29 juni, kerkdienst in de Sint-Pietersbasiliek ter ere van het meest prestigieuze religieuze Romeinse feest.

JULI

- **Festa di Noantri** – Volksfeest in de straten van de wijk Il Trastevere, van 15 tot 30 juli.

OVERNACHTEN

We moeten er geen doekjes om winden: Rome is een dure stad. Op het laatste nippertje een goedkope kamer vinden, is hier zogoed als onmogelijk. Heeft u niet gereserveerd? Neem dan contact op met een van de vele toeristische informatiepunten (📍 zie lijst op blz. 5) of raadpleeg de website www.turismoroma.it/Dove dormire. De hierna vermelde adresjes zijn aangeduid op de uitneembare vouwkaart die u aan de binnenkant van de kaft vindt. De adressen zijn genummerd, voorbeeld ①. De naam van elk etablissement wordt voorafgegaan door het nummer dat het op de kaart draagt.

Piazza Navona-Campo dei Fiori

VAN € 90 TOT € 150

③ **Hotel Navona – vouwkaart D4** - Via dei Sediari 8 - ☎ 06 68 30 12 52 - www.hotelnavona.com - 30 kamers. Borromini bouwde dit schitterende hotel (16de eeuw) vlak bij de Piazza Navona, boven op oude ruïnes. De Engelse dichters Keats en Shelley zouden hier in de 19de eeuw hebben gelogeed. Elegante kamers.

VAN € 150 TOT € 250

⑤ **Hotel Portoghesi – vouwkaart D4** - Via dei Portoghesi 1 - ☎ 06 68 64 231 - www.hotelportoghesiroma.it - 27 kamers. Rustig gelegen, maar eerder kleine kamers. Het terras, waar het ontbijt geserveerd wordt, ziet uit over de kerk San Antonio dei Portoghesi en de beroemde 'toren van de apen'.

⑥ **Hotel Due Torri – vouwkaart D4** - Vicolo del Leonetto 23 - ☎ 06 68 80 69 56 - www.hotelduetorriroma.com - 26 kamers. Zeer centraal gelegen hotel in een rustige en gezellige straat. Warme, verfijnde sfeer op de plek die vroeger de verblijfplaats was van prelaten. Mooi ingerichte kamers.

MEER DAN € 250

② **Hotel Campo dei Fiori – vouwkaart D5** - Via del Biscione 6 - ☎ 06 68 80 68 65 - www.hotelcampodefiori.com - 27 kamers. Venetiaanse gordijnen en oude meubels fleuren dit gebouw op. De kleine kamers zijn bijzonder gezellig. Neem zeker een kijkje op het terras boven vanwaar u een schitterend uitzicht heeft op het Pantheon en de Campo dei Fiori.

Van de Piazza Venezia tot de Tiber

VAN € 90 TOT € 150

⑦ **Pensione Barrett – vouwkaart D5** - Largo Torre Argentina 47 - ☎ 06 68 68 481 - www.pensionebarrett.com - 20 kamers. Een gezellig en zeer gastvrij hotel vlak bij de tempels van het Largo di Torre Argentina. De kamers zijn voorzien van kleine extraatjes: u kunt bijvoorbeeld uw voeten verwarmen met een hydromassage terwijl u zich een warm drankje klaarmaakt.

Fori Imperiali

VAN € 90 TOT € 150

② **Anne & Mary – vouwkaart F5** - Via Cavour 325 - ☎ 06 69 94 11 87 -

20 Hotel Colors – **vouwkaart C3 –**

Via Boezio 31 - ☎ 06 68 74 030 -

🏠 Ottaviano - www.colorshotel.com - 21 kamers. Dit hotel is het walhalla voor wie van kleuren houdt. De prijzen van de 21 kamers en vijf slaapzalen hangen af van het niveau van service dat u verkiest. Een originele formule die het midden houdt tussen hotel en hostel (jeugdherberg).

Buiten kaart**MINDER DAN € 90****A Casa di Lia – **Buiten vouwkaart via******UIT ETEN**

De charme van Rome beperkt zich niet tot het culturele erfgoed. *Antipasti* en *primi piatti* zullen u evenzeer ontroeren! Lekkerbekken maken een ommeetje langs het Ghetto en Testaccio om er gerechten te proeven die het resultaat zijn van een eeuwenoude traditie (📍 zie onder 'Gastronomie' blz. 138). Osteria's en pizzeria's serveren lekkere, klassieke gerechten maar ook gastronomen zullen niet ontgoocheld zijn: vernieuwende chefs vinden sedert enkele jaren de Romeinse keuken opnieuw uit.

De hierna vermelde adresjes zijn aangeduid op de uitneembare vouwkaart die u aan de binnenkant van de achterste cover vindt. De adressen zijn genummerd, bijvoorbeeld 1. De naam van elk etablissement wordt voorafgegaan door het nummer dat het op de kaart draagt.

D1 - Lungotevere Flaminio 48 -
Gebouw 3/A - ☎ 339 23 73 563 - www.acasadilia.net - 2 kamers.

De B&B is ondergebracht op de bovenste verdieping van een pand uit het begin van de 20ste eeuw, binnen de Villa Riccio. Het is een rustig, residentieel complex met een privétuin langs de Lungotevere Flaminio. Vanaf het terras heeft u een prachtig uitzicht over de stad. Aangename kamers met eigen badkamer. Voor wie op zoek is naar een rustig verblijf.

**Piazza Navona-
Campo dei Fiori****► LUNCH****MINDER DAN € 25**

5 L'Angolo Divino – **vouwkaart D5 –**
Via dei Balestrari 12 - ☎ 06 68 64 413 - *gesl. ma., aug.* Deze wijnbar op de hoek van de Campo dei Fiori is ideaal voor liefhebbers van lekkere wijn, kaas en antipasti.

16 Obikà Mozzarella Bar – **vouwkaart D4 –** Op de hoek van de Piazza di Firenze en de Via dei Prefetti - ☎ 06 68 32 630 - www.obika.it. Dit is de eerste Obikà Mozzarella Bar en dateert van 2004. Het is een origineel concept dat design verenigt met een snelle en kwaliteitsvolle keuken. Aperitief om 19.30 u en mozzarellabrunch op zondag. Ander adresje van dezelfde keten: Piazza Campo dei Fiori.

VAN € 25 TOT € 50

④ **Da Sergio – vouwkaart D5** - *Vicolo delle Grotte* - ☎ 06 68 64 293 - *gesl. zo., aug.* Wie op zoek is naar een rustige trattoria, ver weg van het drukke Campo di Fiori, kan bij Sergio halt houden. Men verwelkomt u in een kindvriendelijke omgeving en laat u typische lokale gerechten proeven.

⑥ **Orso 80 – vouwkaart D4** - *Via del Orso 33* - ☎ 06 68 64 904 - *www.orso80.it* - *gesl. ma., aug.* Dit typische Romeinse restaurant serveert lekkere *antipasti* (voorgerechten), *polpettine al pomodoro* (vleesballetjes met tomaten) of *osso bucco con funghi e piselli* (champignons en erwten). Gezelligheid troef.

► DINER**MINDER DAN € 25**

⑧ **Cul de Sac – vouwkaart D4** - *Piazza Pasquino 73* - ☎ 06 68 80 10 94 - *www.enotecaculdesac.com*. Deze wijnbar tegenover het beroemde beeld van Pasquino dankt zijn naam (doodlopende straat) aan zijn lange smalle vorm. Op het menu: Italiaanse en buitenlandse wijnen en uitstekende koude en warme gerechten.

③ **Filetti di Baccalà – vouwkaart D5** - *Largo dei Librai 88* - ☎ 06 68 64 018 - *gesl. zo., aug.* Er hangt een intieme en warme sfeer in dit erg eenvoudige restaurant. Proef zeker ook de huis-specialiteit: gepaneerde en gefrituurde kabeljauwfilet, geserveerd met de beroemde Romeinse salade (bladi-chorei op smaak gebracht met look en ansjovisjes).

VAN € 25 TOT € 50

⑦ **Al Bric – vouwkaart D5** - *Via del Pellegrino 51* - ☎ 06 68 79 533 - *www.bric.it* - *gesl. 's middags behalve op zo. okt.-mei.* Een originele bistro versierd met houten deksels met daarop de namen van wijnen of wijnhuizen. Moderne keuken met mediterrane toets. Uitgebreide keuze van Franse en Italiaanse wijnen en kazen.

③ **Le Streghe – vouwkaart C4** - *Vicolo del Curato 13* - ☎ 06 68 78 182 - *www.osterialestreghe.it* - *gesl. zo. en 20 d. in aug.* Niet ver van de Tiber ligt een mooi restaurant met twee eetzaal met houten plafonds. Familiale, gezellige sfeer, typische gerechten.

Bij het Pantheon**► LUNCH****MINDER DAN € 25**

⑩ **Taverna Le Coppelle – vouwkaart D4** - *Via delle Coppelle 38* - ☎ 06 68 80 65 57. Taverne tussen het Pantheon en de Piazza Navona die krokante, verfijnde pizza's naar wens serveert en traditionele Romeinse gerechten. Het San Luigi dei Francesi is vlakbij; kijk dus niet raar op wanneer u hier seminaristen tegen het lijf loopt.

► DINER**VAN € 25 TOT € 50**

③ **Da Armando al Pantheon – vouwkaart D4** - *Salita de'Crescenzi 31* - ☎ 06 68 80 30 34 - *www.armandoalpantheon.it* - *gesl. za. avond, zo. en aug.* Traditioneel en populair etablissement, gesticht in 1961. In een kleine, gezellige eetzaal proeft u van typisch Romeinse gerechten.

WINKLEN

Piazza Navona-Campo dei Fiori

SCHOENEN

Loco – **vouwkaart D5** - *Via dei Baulari 22* - ☎ 06 68 80 82 16 - *gesl. zo. en ma. ochtend.* Trendy en avant-garde-schoenen. Ruim en verscheiden aanbod zowel voor dames als heren.

GASTRONOMIE

Cosas Preziosas – **vouwkaart C5** - *Via Giulia 195a* - ☎ 06 68 67 762 - *www.cosaspreziosas.it* - *gesl. zo.* Verfiende kruidenierszaak met producten uit Sardinië. Olijfolie, koekjes, maar ook kunstvoorwerpen en parfums.

Roscioli – **vouwkaart D5** - *Via dei Giubbonari 21* - ☎ 06 68 75 287- *www.anticofornoroscioli.com.* Ruime keuze vleeswaren en wijn in deze winkel waar u de producten ook kunt proeven.

INTERIEUR

Retrò – **vouwkaart D4** - *Piazza del Fico 20* - ☎ 06 68 19 27 46 - *www.retrodesign.it* - *gesl. zo.* Voor de liefhebbers van vintage: verlichting en vazen uit de jaren 1940 tot 1970, juwelen van bakeliet, verzamelobjecten zoals de *Egg chair* van Arne Jacobsen en de *blu blu sofa* van Pierre Paulin.

D Cube – **vouwkaart D4** - *Via della Pace 38* - ☎ 06 68 61 218 - *www.dcubedesign.it.* Designobjecten en voorwerpen met een knipoogje.

Spazio Sette – **vouwkaart D5** - *Via dei Barbieri 7* - ☎ 06 68 80 42 61 - *www.spaziosette.it* - *gesl. zo. en ma. ochtend.* Achter een klein uitstalraam

ontplooit zich een mooie winkel met drie verdiepingen, gewijd aan het beste uit het Italiaanse design. Let ook op het plafond en de mooie patio.

LEDERWAREN

Ibiz – **vouwkaart D5** - *Via dei Chiavari 39* - ☎ 06 68 30 72 97 - *gesl. zo.* Vader Nepi gaf zijn passie voor leder door aan zijn dochter. In hun kleine winkel bewerken Elisa en haar vader Fulvio deze nobele materie tot tassen en tot klassieke of minder klassieke accessoires die ze verkopen tegen zachte prijsjes.

STOFFEN

Fratelli Bassetti tessuti – **vouwkaart D5** - *Corso Vittorio Emanuele II 73* - ☎ 06 68 92 325 - *www.fratellibassetti.com* - *gesl. zo. en ma. ochtend.* In 1954 startten twee broers deze winkel verdeeld over twee verdiepingen. Onder de hoge plafonds bevinden zich meer dan 200.000 verschillende stoffen. Deze schatkamer bevat werkelijk alle kleuren, tinten en texturen!

Bij het Pantheon

SPEELGOED

Bartolucci – **vouwkaart D4** - *Via dei Pastini 98* - ☎ 06 69 19 08 94 - *www.bartolucci.com.* Net als Gepetto ontwerpt en vervaardigt de familie Bartolucci nu al drie generaties lang houten speelgoed. Een bewegende Pinocchio, treintjes en andere pareltjes... uw kinderen zullen hier niet weg willen.

RELIGIEUZE VOORWERPEN

Galleria d'Arte Sacra – **vouwkaart D5** - *Via dei Cestari 15* - ☎ 06 67 80 203 -

PIAZZA NAVONA ★★★

EN CAMPO DEI FIORI ★★

EN CAMPO DEI FIORI ★★

In het historische hart, het absolute centrum van de barokke stad, ademt elke steen kunst uit. In dit web van steegjes die grote pleinen aan elkaar rijgen, speelt zich echter ook het dagelijkse leven van de Romeinen af. Romeinse dan dit kan haast niet!

► **Tip:** Start de dag met een kopje koffie in een van de cafés op de Campo dei Fiori. Zo kunt u meegenieten van het gebeuren op de markt ertegenover.

Piazza Navona ★★★

Detailkaart blz. 49 B1

Dit plein behield de smalle en langwerpige vorm die het kreeg van Domitianus toen hij in 86 een stadion liet bouwen voor zijn spelen. Nu is het een voetgangersgebied en een gezellig en levendig plein. 's Avonds komen tekenaars, mimespelers, muzikanten en straatartiesten er hun kunsten vertonen.

In het midden van het plein staat de **Fontana dei quattro Fiumi**★★★, een barokmeesterwerk dat **Bernini** in 1651 voltooidde. De beelden symboliseren vier rivieren, namelijk de Donau, de Ganges, de Rio de la Plata en de Nijl. Ze stellen de vier werelddelen voor. De legende vertelt dat de figuur van de Nijl gesluisd is zodat hij de kerk Sant'Agnese in Agone, die ontworpen werd door Bernini's rivaal Borromini (zie blz. 133), niet zou zien. In werkelijkheid betekent dit dat de bron van de Nijl destijds nog niet bekend was.

De figuur op de **Fontana del Moro**, in het zuiden, werd ontworpen door Bernini. De **Fontana di Nettuno** in het zuiden, is eind-16de-eeuws.

Sant'Agnese in Agone ★★

Detailkaart blz. 49 B1

☎ 06 68 19 21 34 - 9.30-12.30 u, 15.30-19.00 u, zon- en feestd. 10.00-13.00 u, 16.00-19.00 u. In de 8ste eeuw werd een kapel gebouwd op de plek waar de H. Agnes een marteldood zou zijn gestorven. Paus Innocentius X gaf Girolamo Rainaldi en zijn zoon Carlo in 1652 de opdracht een familiekapel te bouwen, grenzend aan zijn paleis. Tussen 1653 en 1657 zette **Borromini** deze werken voort. Uiteindelijk voltooidde een groep architecten het gebouw later in die eeuw. Borromini ontwierp een deel van de koepel en de voorgevel, wat ook is te zien aan de holronde beweging en de gebogen lijnen van de klokkentorentjes. Het **interieur**★, in de vorm van een Grieks kruis, is prachtig: de openingen in de pilaren van de koepel maken er een achthoek van. Bij de altaren hangen fraaie 'marmeren tafels', werken van leerlingen van Bernini. Het laat-17de-eeuwse stucwerk, bladgoud en schilderijen staan veraf van de sobere interieurs van Borromini.

De barokke Fontana del Nettuno van Bernini beheerst de noordelijke zijde van de Piazza Navona.
In de achtergrond de kapel Sant'Agnese in Agone © Shutterstock/Sailor.r

Santa Maria della Pace ★

Detailkaart blz. 49 A1

Deze kerk, waarvan de voorgevel in de 17de eeuw gebouwd werd door Pietro da Cortona, bezit een bijzonder originele plattegrond in de vorm van een kort rechthoekig schip en een achthoekig deel met koepel. Onder het schip, bij de boog van de eerste kapel aan de rechterzijde, rijzen de vier **Sibillen**★ op, die Rafaël in 1514 schilderde. Het klooster (*ingang links van de kerk*) is een van de eerste werken die **Bramante** (1444-1514) in Rome vervaardigde. Het ontwerp geeft al blijk van de interesse van de kunstenaar voor de architectuur en technieken van de oudheid.

Museo Nazionale Romano - Palazzo Altemps ★★★

Detailkaart blz. 49 B1

Piazza di Sant'Apollinare 46 - ☎ 06 39 96 77 00 - <http://archeoroma.beniculturali.it> - ♿ 9.00-19.45 u (kassa sluit om 18.45 u); rondleiding Collectie Mattei en Egypte: 11.00 u, 12.00 u, 16.00 u, 17.00 u - gesl. ma. (behalve paasmaandag en tijdens de cultuurweek), 1 jan., 1 mei en 25 dec. - € 7 voor een kaartje dat drie dagen geldig is voor de vier afdelingen van het Nationaal Romeins Museum: Palazzo Altemps, Palazzo Massimo alle Terme, Cripta Balbi en de thermen van Diocletianus).

Uniek voor deze antieke beelden is dat ze werden gerestaureerd door Algardi en Bernini. Geheel in lijn met de 17de-eeuwse gewoonten verrijkten beide kunstenaars de ontbrekende delen van de kunstwerken – wat nu ondenkbaar zou zijn – waardoor een ongebruike-

lijke combinatie ontstond van antieke beeldhouwwerken en barokelementen. Behalve het museum loont ook het paleis zelf met zijn weelderige fresco's en prachtige plafonds uit de 15de en 16de eeuw de moeite; vandaag eigendom van het Vaticaan.

Na een bezoek aan de zalen op de gelijkvloerse verdieping voert een monumentale trap naar de eerste etage. De **zaal van de 'Piattaia'** dankt zijn naam aan het schitterende **muurfresco**★ (eind 15de eeuw) waarop een buffetkast (*piattaia*) met huwelijksgeschenken is afgebeeld.

Het mooiste stuk van het museum staat echter in de *Sala Storia di Mosè* en is de **Ludovisi-troon**★★★ (5de eeuw v. Chr.) die in de villa van kardinaal Ludovico stond samen met enkele antieke beelden. Sommige werden ontdekt bij de bouw van het huis, andere werden aangekocht. Bewonder de verfijnde en delicate lijnen van deze bas-reliëfs, echte meesterwerken van de antieke kunst. Het deel voorin zou de geboorte van Aphrodite (Venus) voorstellen, de godin van de liefde geboren uit de zee. Op de zijanten tonen scènes uit de verering van de godin twee figuren die vrouwelijkheid symboliseren: de schroom van de echtgenote en de sensualiteit van de courtisane. Op de fresco **Loggia Dipinta**★★ (*geschilderde loggia*) wordt de illusie van een tuin gecreëerd.

In de **salon van de Camino** (*schouw*) bevinden zich drie van de interessantste werken van de collectie. De **stervende Galate**★★★, centraal in de ruimte, stelt een machtige barbaar voor die in een dramatische houding

zijn vrouw ondersteunt. *Galate* verwijst naar Gallië. Het beeldje werd namelijk, samen met de stervende *Galate* in het Capitool (zie blz. 65), door Julius Caesar besteld na zijn verovering van Gallië. Achter in de zaal benadrukken vechtschènes op de 3de-eeuwse sarcofaag van de **Grote Ludovisi**★★ de superioriteit van de Romeinen (trots en onverschrokken, bovenaan in het schilderij) op de barbaren (grimassen van pijn, onderaan op het doek). Links van de zaal op een donkere sokkel ziet u het delicate en verfijnde gezicht van **Erinye Ludovisi**★.

Onlangs openden enkele nieuwe zalen hun deuren: de **collectie Mattei** en de **Egyptische collectie**.

San Luigi dei Francesi ★★

Detailkaart blz. 49 B1

Piazza San Luigi dei Francesi 5 - ☎ 06 68 82 71 - dag, behalve do. namiddag 10.00-12.30 u, 16.00-18.45 u - gratis.

San Luigi dei Francesi is de Franse kerk van Rome. De eerste steen werd in 1518 gelegd door kardinaal Julius de'Medici. De kerk was klaar in 1589 dankzij de financiële steun van Catha-

rina de'Medici en de Franse koningen Hendrik II en Hendrik III. Ook Frans I hoort bij de schenkers, wat merkbaar is aan zijn embleem – de salamander – op de voorgevel. In deze kerk wordt de mis nog altijd in het Frans gezongen en liggen de stoffelijke resten van heel wat beroemde Fransen. Er zijn ook enkele kunstwerken te bewonderen zoals **fresco's van Domenichino**★ in de kapel van de H. Cecilia (2de kapel van het rechterschip). In de vijfde kapel van het linkerschip bevinden zich drie **schilderijen van Caravaggio**★★★ over het leven van de H. Mattheus (kapel van de H. Mattheus).

Sant'Ivo alla Sapienza ★

Detailkaart blz. 49 B1

Piazza Sant-Eustachio 33 en Corso del Rinascimento. Het binnenplein is achterin begrensd door de voorgevel van de kerk en volledig omzoomd door een twee verdiepingen hoge zuilengang. Bernini hield van openheid, **Borromini** trachtte zijn kunstwerken eerder in een beperkte ruimte in te passen. Critici noemden zijn golvende lijnen 'tegen-draads'. De golvende lijnen zitten

DE BEELDEN HEBBEN OREN

Bij zijn ontdekking in 1501 zag het standbeeld van Pasquino er zo erbarmelijk uit dat geen enkele verzamelaar het wou. Toen het op de Piazza dell'Esquilino werd geplaatst, vertelde de bevolking dat dit het werk was van een kunstenaar beroemd om zijn bijtende spot. 's Nachts hingen tegenstanders van het regime briefjes aan het beeld waarin ze de politiek of de zeden aanklaagden. Deze pasquinades werden talrijker en leidden soms tot diplomatieke incidenten. Ook vandaag spreekt dit beeld op de Piazza di Pasquino nog via de briefjes die eraan worden bevestigd.

LIGGING

De geografische ligging van Rome bepaalde mee haar grootsheid. Rome werd gebouwd op de oevers van de **Tiber**, centraal in het Italiaanse schiereiland, dicht genoeg bij de kust wegens het belang van de haven, en voldoende landinwaarts om niet te worden veroverd vanaf de zee. Dankzij de kustvlakte en de doorgangen naar de Apennijnen konden wegen worden aangelegd die zowel het leger als handelaars gebruikten om van Italië een welvarend en machtig rijk te maken.

Stad van de zeven heuvels

Rome en haar zeven heuvels verenigen vele eeuwen geschiedenis. Ten oosten van een van de meanders van de Tiber bevindt zich de heuvel van het **Capitool**, het religieuze hart van de oude stad met de Piazza Campidoglio, ontworpen door Michelangelo, als absolute blikvanger. Ten zuiden ervan ligt de **Palatijn**, waar de legendarische Romulus de stad zou hebben gesticht en waar het Forum werd gebouwd. Op de **Quirinaal**, in het noorden, bevindt zich het paleis van de president van de republiek. Van de nabijgelegen **Viminaal** rest enkel de naam. In het oosten rijst de **Esquilijn** op, duidelijk te herkennen aan de basiliek Santa Maria Maggiore, en de **Caelius** (Coelius) met de basiliek San Clemente en groene tuinen. Het zuidelijkst ligt de **Aventijn**, die erg beroemd was in de oudheid.

Vandaag is dit een rustige residentiële buurt vol tuinen en met een schitterend uitzicht op de stad. Aan de andere kant van de Tiber zien we het Vaticaan en de *Janiculum*, vanwaar men ook een van de fraaiste uitzichten heeft op de Eeuwige Stad.

De Tiber

De Tiber ontspringt op 396 km van Rome, in de Apennijnen van Toscane, doorkruist de stad van noord naar zuid en mondt uiteindelijk 20 km ten zuidwesten van de stad in zee uit, in de buurt van Ostia Antica (📍 zie blz. 120). De Tiber speelde niet zo'n grote rol voor Rome als de Arno voor Florence of de Seine voor Parijs, maar in de 19de eeuw voeren er nog aken op. Dankzij de aanleg van de oevers in 1880 zijn er niet langer overstromingen als het overvloedig regent in de herfst noch als gevolg van het smeltwater in de lente, en is de rivier's zomers zelden opgedroogd. Nu kan er zelfs worden gewandeld langs de kaden (*lungotevere*), al zijn dit nu drukke kruispunten. Niettegenstaande de drukte is het er aangenaam wandelen, onder platanen, met klaterend water en muziek op de achtergrond. Het bekoorlijkste deel strekt zich uit van de Ara Pacis Augustae (📍 zie blz. 88) tot de Piazza della Bocca della Verità (📍 zie blz. 97) (hier bevinden zich ook de oude militaire en de commerciële haven van Rome).

BELANGRIJKE DATA

21 april 753 v. Chr. – Romulus sticht de stad Rome op de heuvel Palatijn.

509 v. Chr. – Afzetting van Tarquinius Superbus. Stichting van de republiek.

390 v. Chr. – De Galliërs steken Rome in brand en plunderen de stad.

264-146 v. Chr. – Punische oorlogen. Het Romeinse Rijk breidt uit tot Carthago.

60 v. Chr. – Eerste triumviraat tussen Crassus, Pompeius en Caesar.

43 v. Chr. – Tweede triumviraat tussen Antonius (het Oosten), Octavianus (het Westen), Lepidus (Afrika).

27 v. Chr. – Octavianus, alleenheerser over het Romeinse Rijk, wordt uitgeroepen tot keizer Augustus. Hij verdeelt Rome in 14 wijken.

🌀 *Ara Pacis, Forum van Augustus, Huis van Livia, Teatro Marcellus.*

64-68 – Heerschappij van Nero. Rome brandt af. Martelaarschap van de HH. Petrus en Paulus. 🌀 *Domus Aurea.*

98-117 – Heerschappij van Trajanus.

🌀 *Trajaanse zuil en forum.*

117-138 – Heerschappij van Hadrianus.

🌀 *Pantheon, Villa Adriana (Tivoli), Castel Sant' Angelo, Circo Massimo.*

193-211 – Rijk van Septimius Severus.

🌀 *Boog van S. Severus (Forum Romanum).*

212 – Edict van Caracalla schenkt Romeins burgerschap aan alle vrije mannen van het keizerrijk.

🌀 *Thermen van Caracalla.*

284-305 – Heerschappij van Diocletianus. Rome wordt tetrarchie.

306-337 – Heerschappij van Constantijn, 1ste christelijke keizer.

🌀 *Triomfboog van Constantijn.*

476 – Val van het West-Romeinse Rijk.

590 – Begin van het pauselijke Rome. Pontificaat van Gregorius I de Grote.

756 – Ontstaan Pontificale staten.

800 – Kroning van keizer Karel in Rome.

1309-1377 – Pausen naar Avignon.

1378-1417 – Westers schisma (een paus in Rome en een andere in Avignon).

1417 – Paus Martinus V roept Rome opnieuw uit tot hoofdstad.

6 mei 1527 – Rome wordt geplunderd door de troepen van keizer Karel.

1543-1563 – Tijdens het Concilie van Trente ontstaat de katholieke Contra-reformatie.

1798 – Rome wordt bezet door de troepen van Napoleon.

1808 – De Fransen bezetten Rome opnieuw. Paus vlucht naar het Quirinaal.

🌀 *Quirinaal, Palazzo Venezia.*

1848 – Eerste Italiaanse onafhankelijkheidsoorlog.

1861 – Ontstaan van het koninkrijk Italië.

1871 – Rome, hoofdstad van Italië.

1924-1943 – Fascistische periode.

1929 – Verdrag van de Lateranen.

4 juni 1944 – De geallieerden bevrijden Rome.

1946 – Italië wordt een republiek.

1957 – Verdrag van Rome (oprichting van de EEG).

1960 – Olympische zomerspelen.

1963-1965 – Tweede Vaticaans Concilie.

1969-1989 – De 'loden jaren'.

2000 – Viering van het jubileum.

2006 – Richard Meier opent de Ara Pacis.

2010 – Inhoudiging van het MAXXI van Zaha Hadid.

KUNST EN ARCHITECTUUR

In Rome zelf werden weinig grote kunstenaars geboren, maar de stad heeft altijd talent weten aan te trekken.

De oudheid

De terracotta beelden en voorwerpen die in Etruskische graftombes werden gevonden, dragen duidelijk Griekse invloeden, maar de kleurrijke graffresco's beklemtonen ook het eigen karakter. Vanaf de 4de eeuw v. Chr. wijken de Romeinse beeldhouwers steeds meer af van de Griekse stijl ten voordele van hun geliefde grandioze realisme. Deze tendens zet zich voort tijdens het keizerrijk en kunst komt ten dienste van de politiek, waarbij de werken steeds verder afwijken van het Griekse schoonheidsideaal.

Wat architectuur betreft, blijkt het Romeinse pragmatisme uit de weloverwogen materiaalkeuze. De Grieken kozen voor marmer en graniet, de Romeinen daarentegen werken met baksteen en beton (voor het eerst gebruikt in de 2de eeuw v. Chr.) en kunnen zo ronde vormen bouwen, zoals bogen, gewelven en koepels. Muren genieten ook de voorkeur boven zuilen. Het Colosseum, het Pantheon van Hadrianus, de thermen van Caracalla en de triomfboog van Constantijn getuigen van deze ontwikkelingen.

De middeleeuwen

Door Constantinopel van de troon gestoten als hoofdstad, bezet door de barbaren..., in de 6de eeuw is Rome een geruïneerde stad met nog slechts

20.000 inwoners. Vanaf de 10de eeuw is de stad het strijdtoneel van de paus en de Germaanse keizer. Tot de 15de eeuw zijn de bouwwerken in de stad eerder bescheiden. De voornaamste gebouwen uit die tijd zijn de **burchten** die adellijke families op strategische plaatsen lieten optrekken.

Kerken worden nog steeds gebouwd met een **basilicaal grondplan** zoals de eerste christelijke gebouwen (Santa Maria d'Aracoeli, Santa Maria in Cosmedin en San Clemente). Hun voornaamste versiering bestaat uit **fresco's** en **mozaïeken**.

Van de 11de tot de 13de eeuw vervaardigen de Romeinse mozaïekateliers weelderige werken, zoals dat van **Pietro Cavallini** (1273-1321) in Santa Maria in Trastevere en in Santa Cecilia. De periode van de 12de tot de 14de eeuw is gekenmerkt door het werk van de **Cosmati**, marmerbewerkers, die schitterende **bestratingen** aanleggen met kleine, kleurrijke motieven en kloostergangen opkluisen met ingelegd blauw, rood en verguld email op spiraalzuilen en friezen.

De renaissance

Tijdens de 15de en 16de eeuw lijkt er geen einde te komen aan de creativiteit. De Romeinse renaissancestische monumenten zijn geïnspireerd op de oudheid. Zo inspireerden de gewelven van de Sint-Pietersbasiliek zich op de basiliek van Maxentius, en werden de ronde en driehoekige frontons van het Pantheon veelvuldig gekopieerd.

Vertaling	Valérie Maes, Inez Falley
Omslagontwerp	Keppie & Keppie
Omslagfoto	Shutterstock/Oleg Babich
Ontwerp binnenwerk	Keppie & Keppie
Oorspronkelijke titel	Le Guide Vert Rome Week-end
Oorspronkelijke uitgever	Michelin, Parijs
Directie	Olivier Brossolet
Hoofredactie	Anne Teffo
Uitgevers	Catherine Guégan, Madeleine Parpet (Michelin); Lieven Defour (Lannoo)
Redactie	Sara Fredaigue, Andrea Aiello, Manuela Magni, Maura Marca, Juliette Rolland
Cartografie	Stéphane Anton, Michèle Cana, Virginie Bruno Stadsplattegronden op basis van de gegevens van TeleAtlas - © TeleAtlas 2011
Met dank aan	Didier Broussard, Maria Gaspar

© Cartografie: Michelin

© Nederlandse tekst: Uitgeverij Lannoo, nv, Tielt, 2013

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internetadressen...) beschouwd worden als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld. Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.

Contactadres	De Groene Reisgids Uitgeverij Lannoo Kasteelstraat 97 B-8700 Tielt degroenereisgids@lannoo.be	De Groene Reisgids Uitgeverij Terra Lannoo bv Papiermolen 14-24 3994 DK Houten degroenereisgids@terralannoo.nl
---------------------	---	--

www.lannoo.com

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

D/2013/45/314 - NUR 512 - ISBN 978-90-209-9326-4